

שלום עליכם,

צווישן די טיפן וואָס דאָס ייִדישע פֿאַלק האָט אַרויסגעגעבן פֿון זיך געפֿינען זיך אַזעלעכע וואָס גייען אַוועק פֿון אונדז. זיי שטאַרבן אָפּ. שרײַבן וועגן די לעבעדיקע איז אַ פֿאַרגעניגען, באַשרײַבן די וואָס שטאַרבן אָפּ איז אַ מצווה. זיי בעטן זיך, מאָלט אונדז, באַשרײַבט אונדז, באַשרײַבט אונדז אַזוי אַז די קומענדיקע דורות זאָלן אונדז געדענקען און קיינמאָל נישט פֿאַרגעסן.

פֿון דער הקדמה צו די קליינע מענטשעלעך פֿון שלום עליכם

איך וועל דערציילן וועגן איינעם, אַ כסרילעווקער בעל-הבית. האָט ער גענומען דעם שטעקן אין דער האַנד און די טאַרבע אויף די פלייצעס און האָט זיך אַרויסגעלאָזט וואַנדערן איבער דער וועלט זוכן געלט און זוכן גליק. און אַזוי וואַנדערט און וואַנדערט ביז ער האָט זיך דערשלאָגן קיין פֿאַריז. אַנגעקומען קיין פֿאַריז האָט חשק געהאַט זיך צו דערשלאָגן צו ראַטשילד. אַוודאי, ווי דאָס אַ ייד אין פֿאַריז זעט זיך נישט מיט ראַטשילד? אַבער ס'איז דאָ אַ חסרון. דער ימח-שמוניק וואָס שטייט ביים טויער. מען לאָזט נישט אַרײַן.

סוחר: וואָס איז די מעשה?

משרת: אַ צעריסענע קאַפּאַטע

וואָלט איך געהאַט אַ גאַנצע קאַפּאַטע, וואָלט איך געפֿאַרן ביז פֿאַריז? מען קאָן נישט?

לאַמיר אַרײַן- מען קאָן נישט

סוחר: איך האָב אים געבראַכט וויכטיקע נייעס. דער משרת: ניין

סוחר: איך קום ספעציעל פֿון כסרילעווקע, זאַגסטו ניין

דער משרת: ניין, ניין

סוחר: שרײַ נישט. גיי זאָגן דעם פריץ דינעם אַז ס'איז געקומען צו אים נישט קיין שנאַרער, חלילה, נאָר אַ ייד אַ סוחר און ער האָט געבראַכט צו פֿירן אַזאַ מין סחורה וואָס מע קריגט עס נישט אין גאַנצן פֿאַריז פֿאַר קיין שום פֿרייז. הערט אַזעלעכע דיבורים, רופֿט זיך אָן ראַטשילד.

ראַטשילד: לאָזט מען אַרײַנפֿירן דעם דאָזיקן סוחר. שלום עליכם

סוחר: עליכם שלום

ראַטשילד: פֿון וואַנעט קומט אַ ייד? סוחר: פֿון כסרילעווקע.

ראַטשילד: וואָס הערט זיך עפעס אין כסרילעווקע?

סוחר: ברוך השם ראַטשילד: נו גוט, זיצט סוחר: אַ דאַנק

ראַטשילד: נו וואָס ווילט איר זאָגן גוטס?

סוחר: האַ, וואָס זאָל איך אַיך זאָגן, פֿאַניע ראַטשילד. די מעשה דערפֿון איז אַזוי. אויף אַיך פֿאַניע ראַטשילד שמועסט עס ביי אונדז אין כסרילעווקע אַז איר זענט קיין עין-הרע אַ ממון-קורח. אויף מיר געזאַגט כוטש אַ דריט חלק, זאָל שוין זײַן אַ פֿערטל, פֿאַניע ראַטשילד, בין איך שוין מסכים אויף אַן אַכטל. אין דעם כבוד, זענט איר אויך נישט זשענדע, וואַרעם ווער האָט די מעה האָט די דעה. אַ כלל. האַ וואָס-זשע פֿעלט אַיך?

ראַטשילד: לאַמיר הערן. סוחר: איין זאָך, דאָס אייביקע לעבן.

ראַטשילד: ווו נעמט מען דאָס אייביקע לעבן?

סוחר: ביי מיר, איך האָב אַיך געבראַכט צו טראָגן די דאָזיקע סחורה.

דערהערט אַזעלעכע דיבורים רופֿט זיך אָן ראָטשילד.
ראָטשילד: זאָגט מיר, וויפֿל וועט עס קאָסטן?
סוחר: דאָס אייביקע לעבן וועט קאָסטן, פֿאַניע ראָטשילד אַזוי גרויס ווי.. וויפֿל זאָגט
 מען?
ראָטשילד: נו, לאָמיר שוין הערן
סוחר: פֿאַרן אייביקע לעבן.. ראָטשילד: נו, לאָמיר שוין הערן..
סוחר: איר וועט מיר באַצאָלן אַזוי גרויס ווי 3 הונדערטער.
ראָטשילד: איי, איי, איי, אפֿשר קאָן מען זיך דינגען.
סוחר: ניין פֿאַניע ראָטשילד, בשום אופֿן נישט, זאָלט אַזוי די ברכות האָבן, איך האָב
 געדאַרפֿט פֿרעגן מער ווי 3 הונדערט. נו? געזאָגט, פֿאַרפֿאַלן, שוין.
פֿאַניע ראָטשילד נעמט אַרויס און צאָלט אויס 3 הונדערטער
ראָטשילד: אוי אחת, ואחת,
סוחר: נו פֿאַניע ראָטשילד. ראָטשילד: ואחת
 נעם דעם כסרילעווקער און לאָזט אַראָפֿ דאָס געלט צו זיך אין קעשענע, און רופֿט זיך
 אָן צו ראָטשילד. פֿאַניע ראָטשילד, איר ווילט לעבן אייביק?
ראָטשילד: נו ווער וויל דאָס נישט לעבן מער?
סוחר: אוי, דאָס האָב איך געוואָלט הערן פֿון אייך, איז אויב איר ווילט לעבן אייביק,
 פֿאַלגט מיך, וואַרפֿט אַוועק במחילה דאָס טומלדיקע פֿאַריז און פעקעלט זיך אַריבער
 בײַ אונדז קיין כסרילעווקע, וועט איר קיינמאָל נישט שטאַרבן, ווייסט איר
 פֿאַרוואָס?
ראָטשילד: פֿאַרוואָס?
 אוי ווײַל זינט כסרילעווקע איז אַ שטאָט איז נאָר דאָרט קיין מאָל קיין רײַכער יײַד
 נישט געשטאַרבן.
ראָטשילד: איי, גוט געזאָגט. סוחר: גוט, האַ

Sholem aleykhem!

Tvzishn di tipen vos dos yiddishe volk hot aroysgegebn fun zikh, gefinen zikh azeleke vos geyen avek fun undz. Zey shtarbn op. Shraybn vegn di lebedike iz a fargenugn, bashraybn di vos shtarbn op iz a mitzve. Zey betn zikh :

Molt undz !, bashraybt undz! , bashraybt und azoy az di kumendike doyres zoln undz gedenken un keynmol nisht fargessn!.

Fun der hakdome tsu di kleyne mentshelekh fun Sholem Aleykhem.

*****

Ikh vel dertseyln vegen eynem, a Kasrilevker balebos. Hot er genumen dem shteken in der hand un di torbe oyf di pleytses un hot zikh aroysgelozt vandern iber der velt zukhen gelt un zukhen glik un azoy vandert un vandert un vandert biz er hot zikh dershlogn keyn Paris ; ongekumen keyn Paris hot kheshek gehat zikh tsu dershlogn tsu Rotschild. Avade, vi dos a yid in Paris zet zikh nisht mit Rothschild. Ober s'iz do a khisor. Der imahshemoynik vos shteyt baym toyer .

Der meshores: Men lozt nisht arayn! .

Soykher : Vos iz di maase?

Der meshores: A tserissene kapote !

Soykher : Volt ikh gehat a gantse kapote, volt ikh geforn biz paris?

Der meshores: Men konnisht- Soykher : lomikh arayn ! Der meshores: - men konnisht!

Soykher : Ikh hob im gebrakht vikhtike naves! Der meshores: Neyn!

Soykher : Ikh kum spetziel fun Kasrilevke zogste neyn! Der meshores: Neyn !

Soykher : Shray nisht! Gey zogn dem poretz deynem az s'iz gekumen tsu im nisht keyn shnorrer, kholile, nor a yid a sokher un er hot gebrakht tsu firn aza min skhoyre vos me krigt es nisht in gantsn Paris far keyn shum prays.

Hert a zelekhe diburim, ruft zikh on Rotschild

Rothschild : lozt men araynfieren dem dozikn soykher! Sholem aleykhem-!

Soykher : Aleykhem shulem

Rothschild : Fun vanet kumt a yid? - Soykher : fun Kasrilevke!

Rothschild : Vos hert zikh epes in Kasrilevke?

Soykher : Borekh ha shem !

Rothschild : Nu gut zitst!

Soykher: A dank !

Rothschild : Nu vos vilt ir zogn guts?

Soykher : Ah! vos zol ikh aykh zogn, panie Rotschild di mayse derfun iz azoy.
Oyf aykh panie Rothschild shmist es bay undz in Kasrilevke,
az ir zent keyn -eyn ore a mamem-korekh.

Oyf mir gezogt khotsh a drit khelek; zol shoyn zayn a fertl!

Panie Rotschild, bin ikh shoyn maskim oyf an akhtl. In dem koved zent ir mistome oykh nisht jedne, vorem ver hot di meye hot oykh di deye! A klal ! Ah vos zhe felt aykh?

Rothschild :Lomir hern Soykher : Eyn zakh, dos eybike lebn.

Rothschild : Vu nemt men dos eybike lebn?

Soykher: Bay mir, ikh hob aykh gebrakht tsu trogn di dozike skhore.
Derhert a zelkhe diburim ruft zikh on Rotschild.

Rothschild : Zogt mir, vifl vet es kostn?

Soykher: Dos eybike lebn vet aykh kostn, panie Rotschild azoy groys vi..
vifil zogt men?

Rothschild : Nu lomir shoyn hern!

Soykher : Farn eybike lebn .. Rothschild : Nu lomir shoyn hern!!

Soykher :Ir vet mir batsoln azoy groys vi 3 hunderter.

Rothschild : Ay! Ay! Ay! Efsher kon men zikh dingen.

Soykher :Neyn panie Rotschild, beshum oyfn nisht, zol azoy di brokhes
hobn ikh hob gedorft fregn mer vi 3 hundert. Nu? Gezogt, farfaln, shoyn.
Panie Rothschild nemt aroys un tsolt oys dray hunderter.

Rothschild : Oy akhas, ve akhas Soykher :Nu panie Rotschild.

Rothschild : ve akhas! Nem dem Kasrilevker un lozt arop dos gelt
tsu zikh in keshene. Un ruft zikh on tsu Rotschild. Panie Rotschild, ir vilt lebn
eybik?

Rothschild : Nu ver vil dos nisht lebn mer?

Soykher : Oy dos hob ikh gevolt hern fun aykh, iz oyb ir vilt lebn eybik,
folgt mikh, folgt mikh ,varft avek bimekhile dos tumeldike Paris.
un pekelt zikh ariber bay undz keyn Kasrilevke, vet ir keynmol nisht shtarbn.
Ir veyst farvos?

Rothschild : Farvos?

Soykher : Oy vayl zint Kasrilevke iz a shtot, iz nor dort keyn mol
keyn raykher yid nisht geshtorbn!

Rothschild :AY ! GUT GEZOGT! Soykher : Gut ha!..